COĞRAFYA Sınıf-10

KONU TÜRKİYE'DE NÜFUSUN DEĞİŞİMİ

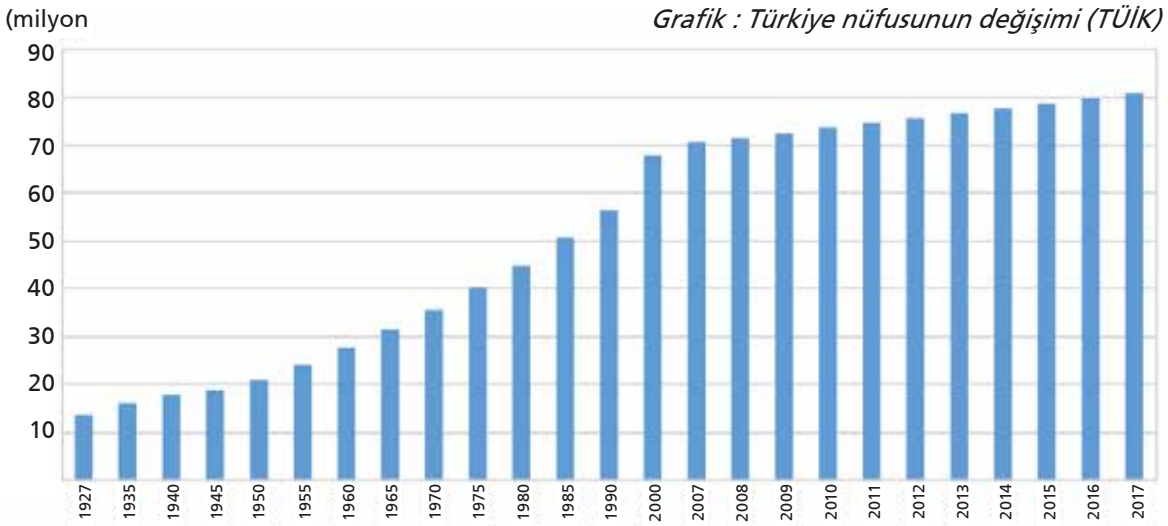
TÜRKİYE'DE NÜFUSUN DEĞİŞİMİ

İnsan yaşamı açısından elverişli koşulları barındıran Türkiye toprakları, eski çağlardan beri yerleşme alanı olarak tercih edilmiştir. Ancak tarihî süreçte bu bölgede yaşayanlara yönelik bilimsel bir nüfus sayımı yapılamadığı için nüfusa dair sağlıklı bilgilere ulaşılamamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda nüfusa dair bilgiler 19. yüzyıla dayanmakla birlikte nüfus sayımı, Batı ülkelerinden yaklaşık 150 yıl sonra daha çok özel amaçlı olarak gerçekleştirilmiştir. İlk nüfus sayımı, askere alınacak kişileri belirleyebilmek amacıyla II. Mahmut Dönemi'nde (1831) yapılmıştır. Bu sayımı Sultan Abdülmecit (1844) tarafından nüfus kimlik belgesi verilecek bireyleri tespit edebilmek amacıyla yapılan sayım izlemiştir. Bu iki sayıma da kadın nüfusun dâhil edilmediği görülür. Üçüncü sayım ise Sultan Abdülaziz tarafından (1874) gerçekleştirilmiş olup bu dönemde imparatorluk nüfusunun 12 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de nüfusun seyrinde ve nüfusa ait verilerde süreç içerisinde bazı değişimler görülmektedir. Ülke nüfusunda meydana gelen bu değişimler, belirli aralıklarla yapılan nüfus sayımları sayesinde öğrenilebilmektedir.

Grafik : Türkiye nüfusunun değişimi (TÜİK)

Ülkemizde düzenli ve planlı nüfus sayımları Cumhuriyet ile başlamıştır. Türkiye'de ilk düzenli nüfus sayımı 28 Ekim 1927 tarihinde gerçekleşti. Bu sayım sonucuna göre ülke nüfusu 13 648 270 kişi olarak tespit edildi. Kadın nüfusun fazla olmasının en önemli nedeni, erkeklerin çoğunun katıldığı savaşlardan geri dönememesidir.

Periyodik nüfus sayımları, ülkemizde 1935'te yapılan ikinci genel nüfus sayımı ile başlamış olup bu sayımların her beş yılda bir tekrarlanması kararlaştırılmıştır. Toplam nüfusun 16 158 018 kişi olduğu bu sayımda önceki döneme göre dikkatlerden kaçmayan bir artış olduğu görülür. Nüfus sayımları, 1935'ten 1990 yılına kadar her 5 yılda bir yapılırken 1990'dan sonra mevcut zaman aralığına uyulmayarak sayım 2000 yılında yapılmıştır. Bu tarihe kadar yapılan nüfus sayımları genel nüfus sayımları kapsamında değerlendirilmektedir. 2006 yılında çıkarılan bir kanunla tüm adres bilgilerinin kaydedildiği ulusal adres veri tabanı oluşturulmuştur. Bu sayede Türkiye vatandaşları, kimlik numaraları; yabancı uyruklu kişiler de pasaport numaralarıyla ikamet ettiği adrese göre kayıt altına alınmıştır.Türkiye nüfusu, 1927-2017 yılları arasında yaklaşık 67 milyon kişi artmıştır. Ülkemizde görülen nüfus değişimlerini üç dönem hâlinde incelemek mümkündür.

Birinci Dönem: 1927-1960 yılları arasını kapsayan bu dönemde Türkiye nüfusu yaklaşık 11 milyon kişi artmıştır. Ayrıca bu dönem; Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı gibi ülke nüfusunu ciddi anlamda etkileyen olayların hemen sonrasına denk gelmektedir. Bu nedenle Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'de doğum oranlarını artırıcı politikalar uygulanmıştır. Kaybedilen savaşlar sonrası Anadolu'ya yapılan Türk göçleri ile 1939 yılında Hatay'ın ana vatana katılması da nüfusun artmasını sağlamıştır. Ancak II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla erkeklerin uzun süreli olarak askere alınması ve ortaya çıkan bazı ekonomik sorunlar, nüfus artış hızının tekrar düşmesine neden olmuştur. **İkinci Dönem:** 1960-1985 yılları arasındaki dönemi kapsar. Bu dönemde Türkiye'de aile planlamasına yönelik yapılan çalışmalarla sosyal ve ekonomik hayatta yaşanan gelişmelere bağlı olarak ülke nüfusunun artış hızında bir azalma görülmüştür. Ayrıca dış ülkelere doğru gerçekleşen (özellikle Almanya) işçi göçlerinin de ülkemizdeki nüfus artış hızının düşmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bu dönemin sonunda Türkiye nüfusu 50 milyona ulaşmıştır.

Üçüncü Dönem: 1985 yılı sonrasını kapsamaktadır. Bu dönemin başında Türkiye nüfusunun artış hızında ciddi bir düşüş yaşanmış, takip eden süreçte nüfus artış hızı genel olarak yavaş yavaş azalmaya devam etmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında şehirleşmeye bağlı olarak değişen aile yapısı, kadınların iş hayatında aktif rol alması, evlilik yaşının yükselmesi, eğitimdeki ilerlemelerle tarım dışı sektörlerdeki istihdam artışı etkili olmuştur.

SORULAR

SORU 1: Türkiye'nin 1985 ile 2019 yıllarına ait nüfus özellikleri incelendiğinde;

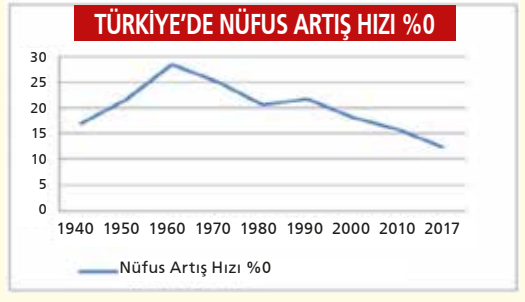
I. Ölüm oranı
II. Nüfusun ikiye katlanma süresi
III. Ortalama yaşam süresi
IV. Doğum oranı
V. Nüfus artış oranı

özelliklerinden hangilerinin bu zaman aralığında azalması beklenir?

A) I ve II B) I, II ve III
C) I, IV ve V D) II, III ve IV
E) III, IV ve V

Cevap: C

SORU 2:

Grafikte belirli yıllara ait Türkiye'deki nüfus artış hızları gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisine grafikteki bilgilerden ulaşılabilir?

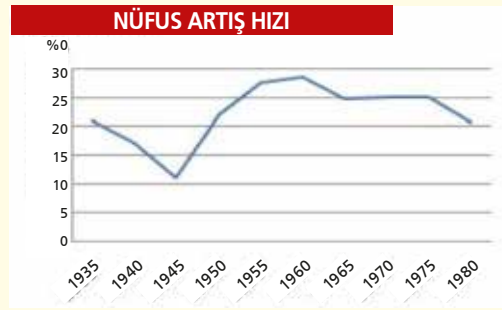
A) Verilen yıllarda en az nüfus miktarı 1940 yılındadır.
B) 1945 yılında Türkiye nüfusu azalmıştır.
C) Nüfusun en fazla olduğu dönem 1955 yılıdır.
D) 2000 yılından sonra nüfus azalma eğilimi göstermiştir.
E) 1965-1985 yılları arasında nüfus miktarında değişim olmamıştır. **Cevap: A**

SORU 3: Türkiye'nin 1960 – 2019 yılları arasındaki nüfus artış hızı dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Nüfus artış hızı üzerinde dış göçler etkili olmuştur.
B) Kırsal alandan kentlere göçler olmuştur.
C) Nüfus miktarı verilen yıllarda sürekli artış göstermiştir.
D) Nüfus artış hızı üzerinde salgın hastalıklar etkili olmuştur.
E) Ülke içinde iç göçler yaşanmıştır.

Cevap: C

SORU 4:

Yukarıdaki grafikte Türkiye'nin 1935-1980 yılları arasındaki nüfus artış hızları verilmiştir.

Bu grafiğe bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Nüfus miktarının en az olduğu yıl 1945' tir.
B) 1965 ve 1975 yılları arasında nüfus miktarı değişmemiştir.
C) 1935 ile 1945 arasında nüfus miktarı azalmıştır.
D) Nüfus miktarının en fazla olduğu yıl 1960' tır.
E) Verilen yıllarda nüfus miktarı sürekli artmıştır. **Cevap: E**

ADRESE DAYALI NÜFUS KAYIT SİSTEMİ NEDİR?

Kişilerin yerleşim yerlerine göre nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulduğu, nüfus hareketlerinin her an izlenebildiği, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) kayıtlarındaki T.C. kimlik numarasına göre kişiler ile ikamet adreslerinin eşleştirildiği bir kayıt sistemidir.

Bu sistemin eski nüfus sayımlarından farkı nedir?

"Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" nüfus sayımı değil, devamlı yapılacak güncellemeler ile yaşatılan modern bir veri tabanıdır. Daha önce 10 yılda bir sokağa çıkma yasağı ile uygulanan nüfus sayımları artık yapılmayacaktır. Ayrıca bu sistemde T.C. kimlik numaralarına göre kayıt yapılacağından mükerrer kayıt ya da kayıt olamama gibi riskler yoktur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında öncelikle Türkiye'deki bütün adresler standartlaştırılmış, adres karmaşasına son verilmiştir. Belediye ve il özel idareleri, sorumluluk alanlarındaki tüm adresleri, Adres ve Numaralama Yönetmeliği uyarınca numaralandırmış ve bu adresler TÜİK tarafından geliştirilmiş olan Ulusal Adres Veri Tabanı'na aktarılmıştır. Daha sonra 81 ildeki bütün hanelere TÜİK görevlileri gitmiş ve bu adreslerde yaşayan vatandaşlarımızın yerleşim yeri adreslerini MERNİS kayıtlarıyla eşleştirmiştir. Bu yönteme göre Türkiye'nin yıl sonu itibarıyla (31 Aralık) o yılki nüfus miktarı belirlenebilmektedir.

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ